

ISBN: 978-99955-45-38-3
УДК: 336.2:005.915(4-672EU)

Датум пријема рада: 28.03.2022.
Датум прихватања рада: 27.05.2022.
Оригинални научни рад

ЕФЕКТИВНО ОПТЕРЕЋЕЊЕ ПОРЕЗОМ НА ДОБИТ ПРЕДУЗЕЋА У ЕВРОПСКОЈ УНИЈИ

EFFECTIVE CORPORATE INCOME TAX BURDEN IN THE EUROPEAN UNION

Јадранка Ђуровић Тодоровић

Универзитет у Нишу, Економски факултет Ниш, Србија
jadranka.djurovic@ekonomski.rs
ORCID: 0000-0002-8910-2067

Марина Ђорђевић

Универзитет у Нишу, Економски факултет Ниш, Србија
marina.djordjevic@ekonomski.rs
ORCID: 0000-0002-9909-315X

Милица Ристић Цакић

Иновациони центар Универзитета у Нишу, Србија
milica42777@gmail.com
ORCID: 0000-0003-3665-2361

This research was financially supported by the Ministry of Education, Science and Technological Development of the Republic of Serbia (Contract No. 451-03-68/2022-14/200371 and Contract No.451-03-68/2022-14).

Апстракт: Конципирање пореске политике, као одреднице економског одлучивања, не оспорава да је порез на добит предузећа један од значајних инструмената у земљама чланицама Европске уније (ЕУ). Међутим, процену макроекономских импликација овог инструмента озбиљно спутава мерење релевантних стопа, међу којима је ефективна пореска стопа, на коју утичу порески подстицаји. Због тога се у овом раду разматра ефективно пореско оптерећење порезом на добит предузећа. У раду се врши анализа одступања ефективног пореског оптерећења од законске стопе пореза на добит предузећа. Циљ рада је да на основу обрачунатих ефективних пореских стопа укаже на разлике у оптерећењу овим пореским обликом на анализираном тржишту.

Кључне ријечи: порез на добит предузећа, ефективна пореска стопа, стандардна пореска стопа, ЕУ.

JEL класификација: F2, H2, H3

Abstract: *The conception of tax policy, as a determinant of economic decision-making, does not dispute that the corporate income tax is one of the important instruments in the member states of the European Union (EU). However, the assessment of the macroeconomic implications of this instrument is seriously hampered by the measurement of relevant rates, including the effective tax rate, which is affected by tax incentives. Therefore, this paper considers the effective tax burden of corporate income tax. The paper analyzes the deviation of the effective tax burden from the legal corporate income tax rate. The aim of this paper is to point out the differences in the burden of this tax form on the analyzed market on the basis of calculated effective tax rates.*

Key Words: *corporate income tax, effective tax rate, standard tax rate, EU.*

JEL classification: F2, H2, H3

1. УВОД

Величина пореског терета пореза на добит предузећа може бити изражена микроекономским и макроекономским индикаторима. Као микроекономски индикатори наводе се: законска (стандардна) пореска стопа, ефективна пореска стопа и имплицитна пореска стопа. Као директни индикатор пореског оптерећења, законска стопа пореза на добит предузећа не одражава реални порески терет, јер се пореским подстицајима и другим корекцијама рачуноводствене добити, он може умањити. Такође, законска пореска стопа не омогућава да се изврше реална поређења пореских система земаља. Стога се, ефективна пореска стопа сматра реалистичнијим, микроекономским индикатором величине пореског терета (Ministère de l'Économie des Finances et de l'Industrie, 2011). „Законска, стандардна или номинална пореска стопа је важна и обавезујућа, али порески подстицаји могу ограничити висину примењене стопе“ (Woodgate, 2018), јер ова пореска стопа не узима у обзир пореске подстицаје који, поред других корекција, нарушавају прави порески третман предузећа (Clausing, 2009).

Значај ефективне пореске стопе може се сагледати и са аспекта предузећа, сходно томе да је у интересу сваком предузећу да умањи своје пореско оптерећење. Ово је посебно важно уколико се сагледају различити износи добитака које порески обвезник треба да искаже у финансијском извештају као што је биланс успеха, порески биланс или пореска пријава. Тада, несумњиво, законска пореска стопа не може имати велику улогу у мерењу пореског оптерећења, јер га неће реално представити (Vržina, 2018). Предузећа која пореским планирањем на легалан и легитиман начин успеју да умање своју законску пореску стопу посредством пореских подстицаја или других рачуноводствених корекција, имаће нижу пореску обавезу. Сходно томе, постоји све веће интересовање предузећа да на овај начин смањи порески терет.

У прилог све већем интересовању предузећа за ефективним пореским оптерећењем говори и чињеница да је све већи број оних који своје ефективне пореске стопе пореде са ефективним стопама својих конкурената.

У раду ће бити приказано кретање ефективне пореске стопе и законске пореске стопе пореза на добит предузећа у земљама чланицама ЕУ. У раду се врши анализа одступања ефективног пореског оптерећења од законске стопе пореза на добит предузећа. Циљ рада је да на основу обрачунатих ефективних пореских стопа укаже на разлике у оптерећењу овим пореским обликом на анализираном тржишту.

2. ПРЕГЛЕД ЛИТЕРАТУРЕ: МЕРЕЊЕ ЕФЕКТИВНОГ ПОРЕСКОГ ОПТЕРЕЋЕЊА

Постоје различите методологије којима је могуће израчунати ефективну пореску стопу пореза на добит предузећа, при чему ниједна методологија није, још увек, задовољавајућа. Иако је дошло до значајних искорака у обрачуну ефективне пореске стопе у емпиријским студијама, још увек недостају поуздане мере које су неопходне да се теорија претвори у алат за доношење ефикасних одлука у креирању пореске политике.

Ови проблеми мерења настају услед чињенице да је веома тешко утврдити губитке пореских прихода које држава има по основу пореских подстицаја, али и по основу евазије пореза. Аналогно, усклађивање прихода и расхода утиче на формирање ове стопе, те се мерење ефективног пореског оптерећења чини додатно компликованијим. Стога се и намеће питање код појединих теоретичара: да ли је ефективну стопу уопште могуће израчунати? (Raičević & Nenadić, 2005). Ово из разлога јер и поред тога што у највећем броју варијанти она умногоме зависи од пореских подстицаја, постоје и други фактори који утичу на њену висину.

Генерално, ефективна пореска стопа представља варијаблу која потиче из пореског биланса и пореске пријаве конкретног предузећа и може се изразити као количник пореске обавезе и оствареног резултата пословања предузећа. Међутим, именилац и бројилац за обрачун ефективне пореске стопе представљају предмет дебате (Wilkie & Limberg, 1993; Plesko, 2003).

Информације које су потребне за обрачун ефективне пореске стопе, налазе се у пореском билансу и пореској пријави и нису транспарентне за обрачун. Према томе, ово је и један од разлога због којег се појавила читава лепеза алтернатива којима је могуће обрачунати ефективно пореско оптерећење. Но, уколико ставимо на страну доступност информација, ни тада обрачун ове стопе неће бити једноставан. Плеско (Plesko, 2003) указује на то да чак и са информацијама у пореској пријави, које су тешко доступне, дефинисање ефективне пореске стопе није ни мало лако обрачунати. Основни недостатак утврђивања ове стопе је њена процена, при чему има и тврдњи од стране појединих аутора да се у складу са разликама у процени ове стопе разликују и крајњи резултати (Wach,

2013). У зависности од микро или макро примењене методологије, не само да постоје различити приступи у обрачуну ефективног пореског оптерећења, већ постоје и разлике у резултатима. Другим речима, у зависности од методологије која је примењена, јавиће се значајне разлике између вредности ефективних пореских стопа и разлике у закључцима. Аналогно, ове разлике биће још веће између земаља (Ederveen & De Mooij, 2003), јер се приписују, такође, различитом третману пореских подстицаја (Mendoza et al., 1994).

Са макроекономског аспекта, у литератури о пореској конкуренцији, процена ефективне стопе пореза на добит предузећа најчешће је базирана на методологији развијеној од стране економисте Деверо и његових сарадника (Devereux & Griffith, 2003). Према овој методологији, која се најчешће користи у истраживањима за израчунавање стопе, ефективна пореска стопа је рацио садашње вредности пореза и садашње вредности остварене добити. Сходно том обрачуну, ефективна пореска стопа се добија израчунавањем утицаја пореске стопе која је законом прописана, пореских подстицаја и других варијабли које имају утицаја (Abbas & Klemm, 2013). Микроекономски аспект методологије обрачуна углавном се везује за примену рачуноводственог стандарда. Према рачуноводственом стандарду MPC 12 – Порези на добитак (енгл. International Accounting Standard 12 – Income Taxes), просечна ефективна пореска стопа или рачуноводствена ефективна стопа (енгл. Accounting effective tax rate) се израчунава када се укупан расход за порез од стране предузећа стави у однос са добитком пре опорезивања.

3. ЕФЕКТИВНЕ ПОРЕСКЕ СТОПЕ У ЕУ

3.1. Процена ефективног пореског оптерећења

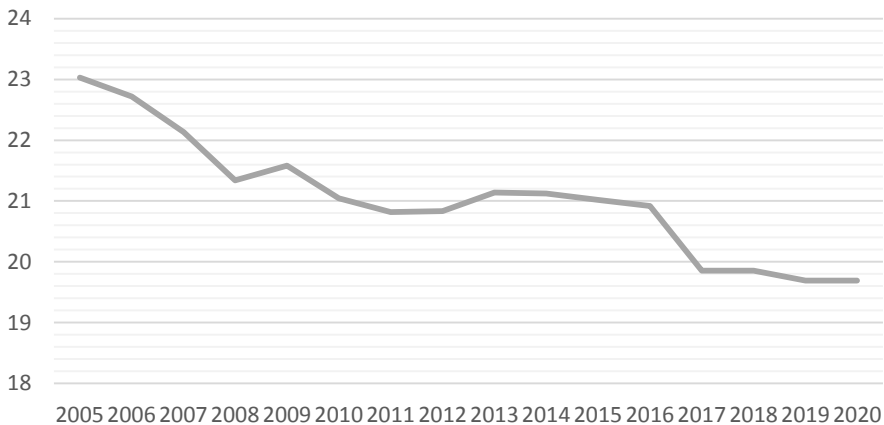
Ефективне пореске стопе представљају варијаблу која, за разлику од законске пореске стопе, указује на кумулативне ефекте пореских подстицаја (Gupta & Newberry, 1997). Ефективно пореско оптерећење одступа од законске стопе пореза на добит предузећа у зависности од тога колико и у ком смеру опорезива добит одступа од добити пре опорезивања, али и у зависности од тога колико износи обрачунати порез који може бити умањен пореским подстицајима. Разликама између законске пореске стопе и ефективне пореске стопе бавили су се многи теоретичари (Coffey & Levey, 2014; Ruiz & Gerard, 2014), потврђујући на емпиријским примерима да заиста постоји велика дискрепанца између ових стопа коју могу умногосте обликују порески подстицаји. Велику пажњу ефективно пореско оптерећење привукло је због нужности постављања адекватне стратегије у циљу постизања њеног оптималног нивоа и са аспекта предузећа и са аспекта државе, и тешкоће њеног квантитативног изражавања.

Мерење ефективног пореског оптерећења спроведено је моделом Деверо-Грифит. И поред тога што у литератури постоје и други модели обрачуна ефективне пореске стопе (Auerbach, 1982; King & Fullerton, 2010; Devereux & Griffith, 1998; Devereux & Griffith, 2003), овај модел сматра се релевантним од

стране Европске комисије. Подаци који су упоредиви на нивоу анализираних држава добијени су, према томе, из релевантног извештаја.

Кретање ефективне просечне стопе у ЕУ посматрано је у периоду од 2005-2020. године. На основу анализе података приказане на Графикону 1, кретање ефективне просечне стопе показује тенденцију пада. Графикон 1 индикативно показује да је тренд кретања стопа континуирано у паду и да земље чланице ЕУ имају просечну ефективну пореску стопу нижу од 20%.

Графикон 1. Кретање ефективне просечне стопе пореза на добит предузећа у ЕУ (%), 2005-2020

Напомена: Подаци су добијени применом Devereux/Griffith методологије

Извор: Аутори на основу Final report 2020. ZEW-Gutachten und Forschungsberichte (2020)

Кретање ефективне просечне пореске стопе детерминисано је у великој мери пореским подстицајима. То показује да земље имају тенденцију да ефективним пореским оптерећењем делују на реализацију многих економских циљева. Опадајућа крива ефективне просечне пореске стопе указује на висок ниво штетне пореске конкуренције у ЕУ, али и на висок ниво нехармонизованости пореских правила у домену пореза на добит предузећа.

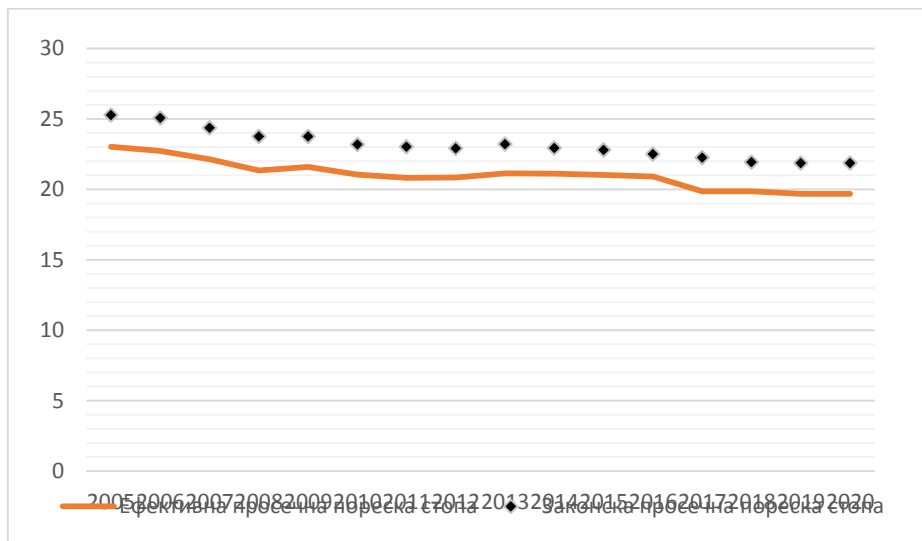
3.2. Одступање ефективног пореског оптерећења од законске стопе пореза на добит предузећа у земљама ЕУ

Поред кретања ефективне пореске стопе, веома важно питање у пореској политици је и разлика која постоји између ове стопе и законом прописане стопе пореза на добит предузећа. Још се 1992. године у оквиру Заједнице отворила дискусија да ли разлике у пореским системима земаља чланица могу да утичу на дисторзије на унутрашњем тржишту. Тада је посебно у домену пореза на добит предузећа анализирано питање да ли те разлике утичу на одлуку о

улагању капитала и услове конкуренције (Ruding, 1992). У оквиру овог извештаја посебно су наглашене разлике у пореским стопама и начин дефинисања пореских подстицаја. „Пошто апроксимација пореских стопа има значаја само уколико је основица за опорезивање одређена на сличан начин у свим земљама ЕУ“, у оквиру овог извештаја дати су одређени предлози (Роров-Пић, 2004). Као један од њих био је и хармонизација ефективних пореских стопа.

Графикон 2 показује јаз који постоји између ефективне и законске просечне пореске стопе у ЕУ у периоду од 2005-2020. године. Кретање и једне и друге стопе бележи пад у последњих неколико година, као резултат пореске конкуренције и прилагођавања кључних пореских елемената пореза на добит предузећа у циљу привлачења инвеститора.

Графикон 2. Јаз између ефективне и законске просечне пореске стопе у ЕУ (%), 2005-2020

Извор: Аутори на основу Final report 2020. ZEW-Gutachten und Forschungsberichte (2020) и Taxation Trends in the EU 2021

Јаз између ефективне и законске пореске стопе мењао се током анализираног периода, имајући у виду да је овај јаз био највећи 2008. године (2,39%), када су и све земље биле угрожене рецесијом. Повећање јаза присутно је у 2016. години и 2019. години, што се може објаснити увођењем пореских подстицаја и сужавањем пореске основице. Посебно је, у већини земаља, присутно увођење пореских подстицаја за истраживање и развој. Забележено је фигурирање пореских подстицаја у домену пореза на добит предузећа у три форме: порески кредит, одобравање додатног умањења пореске основице или у форми убрзане амортизације (Arsić & Randelović, 2017, стр. 140). Са друге стране, смањење јаза одраз је политике укидања појединих пореских подстицаја. Промене у пореском

оптерећењу, пре формирања Заједнице каква је данас, биле су оправдане нижим пореским оптерећењем нових чланица (Кипар, Естонија, Мађарска, Летонија, Литванија). Према истраживању просек законских пореских стопа нових чланица ЕУ 2003. године износио је 22,%, док је просек старих чланица ЕУ исте године износио 29,98% (Šimović & Šimović, 2006, стр. 232). Сматра се да су тада најсмелији корак начиниле Аустрија снизивши пореску стопу за 9%, и Словачка снизивши стопу за 6%. Касније је пореска конкуренција на међународном нивоу учинила да ово такмичење буде „агресивније“. Тај период се уједно сматра и врхунцем у пореској конкуренцији, када се у периоду од 2004. године придружило нових 10 земаља чланица, у две фазе.

Табела 1. Динамика промена ефективних стопа пореза на добит предузећа (%) у ЕУ, 2005-2020

Земља	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	*
Аустрија				-0.3	0.3						0.1					3
Белгија	-3.8	-0.3	-0.5	-0.2	0.6	0.6	0.4	0.2	0.2	1.1	0.5	1	-4.4	0.1	-1.8	15
Бугарска		-4.4	0.1	-0.1		0.2										4
Грчка	-2.6	-3.5	0.1	8.7	-9.5	-3.5		6.6	0.4	3	0.1			-4.7		11
Данска		-2.6	0.1				-0.6		0.2	-0.9	-1.3	0.1	-0.3			8
Естонија	-0.7	-0.8	-0.8							-0.8				-1.8	-1.8	6
Ирска	0.1									-0.3						2
Италија			-4.5	0.2		-2.6	0.2		-0.9	-0.4	-0.2	0.1	0.1			9
Кипар					1		0.3	3.3		-2.5	0.4	-0.6	0.5	0.4	-0.1	9
Летонија			-0.5		-2	0.4	0.2	-0.3	2.2				2.4			7
Литванија	3.3	-0.8	-2.5	4.1	-4.1			0.9						-0.9		7
Луксембург	-0.6			-0.9		-0.1		0.6				-1.8	-0.9	-1		7
Мађарска	-0.3	3.2			-0.4	0.2						-8.2				5
Малта												-7.9	0.1	0.9	-0.2	4
Немачка	-0.3		-7.3	-0.2		0.2						0.6	0.1			6
Пољска		0.3		0.1										-1.5		3
Португалија		-0.9			2.5		2.2			-1.8		-6.6	1.4			6
Румунија		0.1									-0.1					2
Словачка								3.5	-0.9	0.2		-0.9				4
Словенија	0.2	-1.4	-0.9	-0.9	-0.9		-1.8	-0.9				1.8				8
Финска				-0.9	0.3	0.8	-1.4	-0.7	-4	0.3	0.2	0.4	0.1			10
Француска	-0.4	0.2		0.1	-1.9		1.4	0.5	3.6		0.1	-5		0.1	-2	11
Холандија	-1.7	-3.6		-0.9		-0.4	0.8	-1	1	-0.1						8
Хрватска												-1.7				1
Чешка	-1.7		-2.6	-0.9	-0.8											4
Шведска				-1.4				-3.8								2
Шпанија		-2	-1.7			-0.9	0.5	0.5	-0.3	-1.1	-2.5					8
В.Британија	-0.1	0.1	-1.3	0.3	0.1	-1.5	-1.7	-0.9	-1.9	-0.9		-1	0.1	-0.4	-0.1	14
**	13	15	13	16	12	13	12	14	11	13	10	15	11	10	6	184

Напомена: * укупан број промена по држави

** укупан број промена у ЕУ на годишњем нивоу

Извор: Аутори на основу Final report 2020. ZEW-Gutachten und Forschungsberichte (2020)

Највеће смањење ефективног пореског оптерећења у периоду од 2005-2020. године имале су Грчка (-9,5%) и Мађарска (-8,2%). Такође, агресивну политику снижавања пореских стопа заступале су Малта (7,9%) и Немачка (7,3%). Максимални пораст ефективне пореске стопе примећен је у Грчкој (+6,6%). Таква динамика подешавања пореске основице у циљу смањења пореског оптерећења и стварања повољнијих пореских услова за пореске обвезнике утицала је на пореске приходе и привредни развој земаља.

Неке земље значајно су умањиле своје приходе од пореза на добит предузећа. Међутим, у појединим земљама ови приходи су показали тенденцију раста, чиме је отворен парадокс изазван пореским подстицајима као једно од питања пореске политике. Табела показује и да су у 2020. години од укупно 6 промена извршена 6 смањења стопе.

Порески систем ЕУ је еродираан. Другим речима, не постоји конзистентност у конципирању кључних пореских елемената у домену пореза на добит предузећа на нивоу ЕУ. Може се закључити да је у већини земаља ЕУ ефективно пореско оптерећење 2020. године на веома ниском нивоу, односно испод ефективне просечне пореске стопе у ЕУ (19%). Најнижу ефективну пореску стопу у ЕУ имају Бугарска, Мађарска и Литванија, док највишу ефективну пореску стопу имају Француска, Шпанија и Немачка. „Трка за издашним пореским основицама“ довела је до снижавања реалног пореског оптерећења и продубила је деструктивну „трку ка дну“.

ЗАКЉУЧАК

Највећу окосницу у Европској унији чини консензус између чланица по питању кључних пореских елемената пореза на добит предузећа (Ђurović Todorović et al., 2019). У оквиру граница ЕУ егзистирају национални интереси, а сходно томе и национална правила која онемогућавају хармонизацију националних пореских система. Последице таквих околности несумњиво су везане за дисторзију економских активности ван граница чланице, штетну пореску конкуренцију, агресивно пореско планирање, релокацију капитала и утају пореза на добит предузећа, док се решење за ове проблеме ЕУ у блиској будућности не назире.

Анализа спроведена у истраживању указује на то да постоји велики јаз између ефективног пореског оптерећења и законске пореске стопе у свакој од чланица, али и разлике у ефективном пореском оптерећењу између њих. Стога, можемо закључити да је пореска конкуренција значајно присутна и у домену ефективног пореског оптерећења. Кретање ефективне пореске стопе детерминисано је у великој мери пореским подстицајима. То показује да земље имају тенденцију да ефективним пореским оптерећењем делују на реализацију многих економских циљева. Опадајућа крива ефективне просечне пореске стопе указује на висок ниво штетне пореске конкуренције у ЕУ, али и на висок ниво нехармонизованости пореских правила у домену пореза на добит предузећа.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Abbas, S. M., & Klemm, A. (2013). A partial race to the bottom: corporate tax developments in emerging and developing economies. *International Tax and Public Finance*, 20(4), 596-617.
- [2] Arsić, M., Ranđelović, S. (2017). *Ekonomija oporezivanja: Teorija i politika*. Beograd: Ekonomski fakultet.
- [3] Auerbach, N. (1982). *Woman and the Demon: the Life of a Victorian Myth*. Harvard University Press.
- [4] Bach, F. (2013). Learning with submodular functions: A convex optimization perspective. *Foundations and Trends® in Machine Learning*, 6(2-3), 145-373.
- [5] Clausing, K. A. (2009). Multinational firm tax avoidance and tax policy. *National Tax Journal*, 62(4), 703-725.
- [6] Coffey, S. (2014). Effective rates of corporation tax in Ireland. Available at SSRN 2700409.
- [7] Devereux, M. P., & Griffith, R. (1998). Taxes and the Location of Production: Evidence from a Panel of US Multinationals. *Journal of public Economics*, 68(3), 335-367.
- [8] Devereux, M. P., & Griffith, R. (2003). Evaluating tax policy for location decisions. *International tax and public finance*, 10(2), 107-126.
- [9] Devereux, M. P., & Griffith, R. (2003). Evaluating tax policy for location decisions. *International tax and public finance*, 10(2), 107-126.
- [10] Đurović Todorović, J., Đorđević, M., Ristić, M. (2019). *Struktura savremenih poreskih sistema*. Niš: Ekonomski fakultet.
- [11] Ederveen, S., Gorter, J., De Mooij, R., & Nahuis, R. (2003). Funds and games. The economics of European cohesion policy. Pridobljeno iz http://aei.pitt.edu/1965/1/ENEPRI_OP3.pdf.
- [12] Gupta, S., & Newberry, K. (1997). Determinants of the variability in corporate effective tax rates: Evidence from longitudinal data. *Journal of accounting and public policy*, 16(1), 1-34.
- [13] King, M. A., & Fullerton, D. (2010). *The taxation of income from capital*. University of Chicago Press.
- [14] Mendoza, E. G., Razin, A., & Tesar, L. L. (1994). Effective tax rates in macroeconomics: Cross-country estimates of tax rates on factor incomes and consumption. *Journal of Monetary Economics*, 34(3), 297-323.
- [15] Ministère de l'Économie des Finances et de l'Industrie (2011). Implicit tax rate on corporate income in France. *Trésor Economics*, No.88.
- [16] Plesko, G. A. (2003). An evaluation of alternative measures of corporate tax rates. *Journal of Accounting and Economics*, 35(2), 201-226.
- [17] Popov-Ilić, G. (2004). *Poresko pravo Evropske unije*. Beograd: JP'Službeni glasnik.
- [18] Raičević, B. B., & Nenadić, J. (2005). Poreski podsticaji u sistemu poreza na dobit-uporedno pravna analiza rešenja u Srbiji i Crnoj Gori. *Economic Annals*, 50(166), 81-107.
- [19] Ruding, O. (1992). Report of the Committee of Independent Experts on company taxation. Executive summary. March 1992.
- [20] Ruiz, G. (2014). Le tourisme durable: jouissance et protection de la nature. *Vraiment durable*, (1), 71-81.

- [21] Šimović, J., Šimović, H. (2006). Fiskalni sustav i fiskalna politika Evropske unije. Zagreb: Pravni fakultet.
- [22] Vržina, S. (2018). Corporate income tax planning and financial performance: evidence from Serbia. *Contemporary Issues in Economics, Business and Management*, 463-472.
- [23] Wilkie, P. J., & Limberg, S. T. (1993). Measuring explicit tax (dis) advantage for corporate taxpayers: An alternative to average effective tax rates. *The Journal of the American Taxation Association*, 15(1), 46.
- [24] Woodgate, R. A. (2018). Increases in the Pacific inflow to the Arctic from 1990 to 2015, and insights into seasonal trends and driving mechanisms from year-round Bering Strait mooring data. *Progress in Oceanography*, 160, 124-154.

SUMMARY

The paper will present the movement of the effective tax rate and the legal corporate income tax rate in EU member states. The paper analyzes the deviation of the effective tax burden from the legal corporate income tax rate. The aim of this paper is to point out the differences in the burden of this tax form on the analyzed market on the basis of calculated effective tax rates.

The movement of the effective average rate in the EU was observed in the period 2005-2020. The results of the analysis indicates that there is no consistency in the conception of key tax elements in the field of corporate income tax at the EU level. It can be concluded that in most EU countries the effective tax burden in 2020 is at a very low level, below the effective average tax rate in the EU (19%). Bulgaria, Hungary and Lithuania have the lowest effective tax rates in the EU, while France, Spain and Germany have the highest effective tax rates. The "race for generous tax bases" has lowered the real tax burden and deepened the destructive "race to the bottom".

The analysis conducted in the research also indicates that there is a large gap between the effective tax burden and the legal tax rate in each of the members. Therefore, we can conclude that tax competition is significantly present in the domain of effective tax burden. The movement of the effective tax rate is largely determined by tax incentives. This shows that countries tend to use effective tax burdens to achieve many economic goals. The declining curve of the effective average tax rate indicates a high level of harmful tax competition in the EU, but also a high level of non-harmonization of tax rules in the field of corporate income tax.